

601 SAYILI KHK VE MİMARLAR ODASI BAĞLAMINDA SON DURUMUNA İLİŞKİN NOTLAR

Özellikle 80'li yılların sonlarına doğru olmak üzere Türkiye'deki mimarlık okullarının yöneticilerinin toplantılarında, lisans diplomalarının ünvan dışında mesleki uygulamada imza yetkisi veriyor olması tartışılmıştır. Ancak bu yetkinin kazanılması için lisans eğitiminden sonra veya dışında gerekli görülen süreç, yasalar ve mesleki uygulama ile ilgili ortamların mevcut koşullar içerisinde konuyla ilgilenmemiş olmaları nedeniyle, sadece konuşulmuştur.

Mimarlık Yasası ve Oda'nın görev ve yetkilerinin gözden geçirilmeye başlanması ile mimarlık okullarındaki, dolayısıyla mezunlarındaki artış ve bu okullar ile ilgili eşdeğerlik ve toplam kalite konularının gündeme gelmesi, meslekte yetkinlik kazanılması için staj ve sınav uygulamasının öngörülmesi ile hemen hemen aynı zamanlara rastlamıştır. Bu uygulamayı, Mimarlar Odası'nın Ürgüp'te yapılan toplantısında, katılımcıların ancak yarısının onayladığı belirtilmiştir. Bursa, Uludağ'da Mayıs 1998'de yapılan kurultayda, imza yetkisi için 2 yıl meslekte pratik ve sınav benimsenmiştir.

Mimarlık topluluğunda bu tartışmalar yapılır, kararlar alınırken, Ağustos 1999 Depremi'nin Türkiye'deki bina üretimini sınaması sonucunda yapı denetimi için Hükümet tarafından çıkarılan 595 sayılı KHK ve onu izleyen 601 sayılı KHK "uzman mühendis" ve "uzman mimar" tanımları ve koşullarını getirdi:

"...Mühendis ve mimarların uzmanlık gerektiren mühendislik ve mimarlık hizmetleri için uzman mühendis veya uzman mimar belgesine sahip olmaları gereklidir.

Kurumlar, kuruluşlar, gerçek ve tüzel kişiler, yapacakları veya yaptıracakları mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin önemi ve özelliğine göre ülke çapında depreme dayanıklı çağdaş bir yapılaşmanın sağlanmasını teminen uzman mühendis veya uzman mimar çalıştırabilirler ve çalıştırılmasını isteyebilirler". (KHK 601 / Madde 1)

"Mühendis ve mimarların, meslek alanına giren konularda hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla belirli bir deneyim ve meslek içi eğitiminden sonra ilgili meslek odasınınca uzman mühendis veya uzman mimar belgesi verilir." (KHK 601 / Madde 2)

Mimarlar Odası KHK 601'de uzmanlık ve meslek içi eğitim kavramlarının karıştırıldığını ileri sürmektedir. "Uzmanlık", üniversite lisansüstü programlarındaki eğitimle edinilir; meslek içi eğitim ise, formasyon vermede üniversitenin bu işlevinin yerini alamaz.

Oda, KHK'daki "uzman mimar" kavramını imza yetkisi olan "yetkin mimar" kavramı ile özdeşleştirerek kullanma olanağına ise, üyelerden, özellikle 5 yıl staj nedeniyle gelecek tepkiden dolayı yanaşmamaktadır. Onun için, uygulamayı sadece 595 sayılı KHK ile belirlenen mimarlık hizmetleri için minimum düzeyde sürdürme kararındadır. Şu sırada 3 kategoride işlem yapılmaktadır (kamuda çalışanlar dışında):

1. 12 yıl meslek deneyimi olanlar.
2. Yasa yürürlüğe girdiği tarihte 5 yılını doldurmuş olanlar (sadece sınava tabi).
3. 5 yılı dolmamış olanlar, 5 yıl staj yapacaklar, Oda eğitim programı ve sınava girecekler.

Halen 3000 kişi belge almış durumda. Kamuda olup 12 seneyi doldurmuş olanlardan da imza yetkisi kazanmak için belge alanlar var. Beş yılını dolduran 607 kişi olmak üzere 12 yıl altında toplam 2091 kişi de eğitim programına ve sınava girmek üzere başvurabilme durumundadır.

Oda'nın KHK'larla ilgili itirazlarını sürdüreceği belirtiliyor. Bu itirazlar bağlamında Oda'nın açtığı bir dava bulunmaktadır. Buna göre, uzmanlık konusunun üniversiteye ait olduğu öne sürülmektedir. 601 no.lu KHK'nın çıkarılma dayanağının depremden sonra çıkan depreme dayanıklılık konusuna dayalı yetki yasası olduğu ve bunun sadece inşaat alanında geçerli olduğu halde, genişletilerek yetkinin aşıldığı iddia edilmektedir. Yönetmelikle KHK arasında tutarsızlık olduğu gösterilmektedir.

Halen, görüldüğü üzere, 80'li yıllardan beri tartışılan "yetkin mimar" olmak için öngörülen süreç, bir anlamda böyle bir süreci anımsatan 601 sayılı KHK uygulansa da, varolabilmiş değil. Uygulama, Oda'nın da benimsediği biçimde 595 Sayılı KHK'nın öngördüğü yapı denetimi ile sınırlı bulunmaktadır.

Oda, KHK'de sözü edilen meslek içi eğitimin, belge almak için meslek bilgisi edinilmesi olarak dar anlamda kullanıldığı görüşünde olup, meslek içi eğitimi, sürekli eğitim düzeni içerisinde formasyon yükseltmek için yapılan eğitim olarak tanımlamaktadır.

601 sayılı KHK kapsamında, eğitim programının ne olacağına belirlenmesi Oda'ya bırakılmış (iş idaresi, yasal mevzuat ve müşteri ile ilişkiler, gibi konular düşünülmekte). Oda yönetiminin sık değişiyor olması nedeniyle sürekliliği olan bir eğitim programı düzeni aranmaktadır. Çözüm bir ölçüde üniversitelerin bu konuda mevcut birikimi, Sürekli Eğitim Merkezleri (SEM) gibi uygulamalar ile, Tezsiz Yüksek Lisans programlarında görülüyor. Bu arada Mimarlık Vakfı da düşünülmektedir. Ayrıca, firma ve firma gruplarının birlik ve dernekler olarak kendi hizmet içi eğitimleri dışında düzenledikleri kurslardan söz edilmektedir. Halen Oda şubelerinden İzmir Şubesi bir uygulama yapmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlarda yapılanları akredite ederek programa dahil etmeyi de planlamaktalar.

Eğitim programının mimarlardaki formasyon eksikliklerine göre düzenlenmesinin gereğine inanılmaktadır. Eğitim programının örgütlenmesi ve içeriğinin belirlenmesi amacıyla bir grup oluşturulmuş durumda. Bu grubun 6 Mayıs 2000 tarihinde İstanbul'da toplanması söz konusu idi. Ayrıca Eylül 2001'de Oda tarafından düzenlenecek Kurultay'ın gündeminin de bu konular olduğu bilinmektedir.

MOBBİG olarak üniversitelerin Oda'yla kurulması gereken ilişki çerçevesinde bir grup oluşturması yerinde olacaktır. Üniversitelerde konu üzerinde çalışmalar yapılmaya başlamış görünmektedir. Oda merkezinin bulunduğu Ankara'daki Gazi Üniversitesi ve ODTÜ'nün konumları dolayısıyla özel rolleri üzerinde durulabilir.

Uludağ Üniversitesi Mimarlık Bölümü / Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü / ODTÜ Mimarlık Bölümü Başkanları.